

Riktlinje för otillåten och otillbörlig påverkan mot förtroendevalda i Lilla Edets kommun

Framtagen av: Säkerhetsavdelningen
Datum: 2025-12-18
Version: 1.4

LILLA EDETS
KOMMUN

Innehåll

Innehåll

Inledning.....	3
Syfte.....	3
Målsättning	3
Vem omfattas av riktlinjen?.....	3
Lagbestämmelser	4
Begreppsförklaring.....	4
Presidiet	4
Brottsdefinitioner	4
Otillåten påverkan.....	4
Hot	4
Våld	5
Hatbrott.....	5
Otillbörlig påverkan.....	5
Trakasserier	5
Korruption.....	5
Mutbrott	5
Jäv.....	6
Ansvarsfördelning.....	6
Kommunens ansvar.....	6
Polisens ansvar.....	6
Partiets ansvar.....	7
Presidiets ansvar	7
Förtroendevaldas ansvar	7
Utbildning.....	8
Riskbedömning	8
Bilaga	9
Bilaga 1 - Referenslista	9

Inledning

Lilla Edets kommun är en del av det kommunala självstyret och har därmed ett särskilt ansvar att skydda, värna och främja de demokratiska värden som utgör grunden för vår samhällsorganisation. Ett fungerande demokratiskt styrelseskick förutsätter att förtroendevalda kan utöva sina politiska uppdrag utan att utsättas för otillåten eller otillbörlig påverkan. Om den förtroendevalde upplever obehag eller oro till följd av sitt uppdrag kan det påverka dennes möjligheter att fatta beslut på ett självständigt och ansvarsfullt sätt.

Tillägg i Kommunallagen (2017:725) har gjorts gällande stärkt skydd för vissa förtroendevalda i kommuner och regioner, med hänvisning till SFS 2025:374 som trädde i kraft 1 juli 2025. Utifrån tillägget åläggs kommuner och regioner att vidta alla nödvändiga åtgärder för att skydda vissa hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda, genom att eliminera risker för ohälsa och olycksfall. Dessutom förutsätter lagen att kommuner och regioner säkerställer att de förtroendevalda får nödvändig utbildning för att kunna undvika risker.

Utifrån detta har Lilla Edets kommun tagit fram följande riktlinje för att skydda den demokratiska processen. Riktlinjen ska tillämpas på ordförande samt vice ordförande i deras politiska uppdrag för Lilla Edets kommun inom samhällsnämnden, socialnämnden, bildningsnämnden, kommunstyrelsen samt kommunfullmäktige.

Syfte

Syftet med riktlinjen är att:

- Tydliggöra ansvarsfördelningen mellan kommunen, myndigheter, det politiska partiet och enskild förtroendevald.
- Öka tryggheten vid utförandet av politiska uppdrag för Lilla Edets kommun.
- Skapa en tydlighet och fastställa ett gemensamt förhållningssätt för att förebygga och hantera otillåten och otillbörlig påverkan mot förtroendevalda.
- Informera vilka tillgängliga stödresurser som finns att tillhandahålla vid upplevd otrygghet eller utsatthet.

Målsättning

Målsättningen med riktlinjen är att:

- Värna och skydda demokratin genom att säkerställa en trygg och transparent beslutsprocess samt en säker beslutsmiljö.
- Bidra till att stärka medvetenheten och handlingsförmågan hos alla berörda aktörer, så att demokratiska värderingar och processer kan upprätthållas och utvecklas i praktiken.

Vem omfattas av riktlinjen?

Denna riktlinje gäller för ordförande och vice ordförande i samhällsnämnden, socialnämnden, bildningsnämnden, kommunstyrelsen samt kommunfullmäktige i Lilla Edets kommun.

Lagbestämmelser

Enligt 4 kap 18 a § i Kommunallagen ”Kommuner och regioner ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att en sådan förtroendevald som anges i 2 § första stycket utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. En utgångspunkt ska vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs. Kommuner och regioner ska förvissa sig om att en sådan förtroendevald har den utbildning som behövs och vet vad han eller hon behöver göra för att undgå riskerna för hot och våld. Lag (2025:374).”

Begreppsförklaring

Presidiet

Presidiet i denna riktlinje innebär ordförande och vice ordförande i berörd nämnd, kommunstyrelsen samt kommunfullmäktige.

Brottsdefinitioner

Otillåten påverkan

Otillåten påverkan är ett samlingsbegrepp för handlingar som syftar till att påverka en förtroendevald att fatta andra beslut än vad personen själv tänkt. Alternativt att helt avstå från att agera, till exempel genom att inte uttala sig offentligt eller avstå från att göra en polisanmälan.

Syftet är att begränsa den förtroendevaldas handlingsutrymme och påverka beslutsfattandet. Det kan ske genom direkta hot, subtila påtryckningar eller erbjudanden som innebär otillbörlig påverkan.

Otillåten påverkan kan vara brottsligt, men behöver inte alltid bryta mot lagen för att vara allvarligt eller problematiskt. Otillåten påverkan kan riktas mot personer, anhöriga, djur eller egendom och kan ta sig flera uttryck.

Hot

Hot innebär allvarliga uttalanden eller handlingar som får en person att känna rädsla för sin egen, sina närståendes eller sin egendoms säkerhet. Det kan handla om direkta hot om våld, skadegörelse eller annan skada och kan även omfatta hot riktade mot husdjur, personliga ägodelar eller andra föremål med stor betydelse för den som utsätts. För att ett hot ska betraktas som brottsligt enligt lag krävs att det är avsiktligt, samt att det upplevs som verkligt och skrämmande av den som utsätts. Det är av betydande vikt hur hotet uppfattas, inte bara vad som sägs eller görs.

Hot kan framföras på olika sätt, till exempel:

- Via telefon, sms eller mejl
- Genom inlägg eller meddelanden i sociala medier
- Vid personliga möten eller direkt tilltal
- Genom att visa eller använda vapen eller andra föremål med hotfull innebörd

Våld

Våld är fysiskt sett den grövsta formen av otillåten påverkan. Med våld avses slag, sparkar eller annan typ av fysiskt våld som riktas mot förtroendevalda med anledning av deras uppdrag, vilket kan medföra fysisk eller psykisk skada. Våldet kan riktas mot individ, en närstående och/eller mot egendom.

Hatbrott

Om ett angrepp grundas på kränkningar och trakasserier som baseras på gärningspersonens negativa inställning till den drabbades hudfärg, nationella eller etniska ursprung, religionstillhörighet, trosbekännelse eller sexuella läggning är det klassat som hatbrott. Sedan januari 2020 finns en skärpningsregel i Brottsbalken som tar hänsyn till förtroendevalda, vilket är grov fridskränkning. Denna bestämmelse innebär att det är en försvårande omständighet om brottet begås mot någon på grund av att personen är förtroendevald eller närstående till förtroendevald. Regeländringen infördes för att ge ett förstärkt skydd mot brott som drabbar förtroendevalda. Vid misstanke om hatbrott är det viktigt att detta tydligt framgår i polisanmälan så att händelsen kan utredas utifrån rätt juridiska grunder.

Otillbörlig påverkan

Otillbörlig påverkan är ett samlingsbegrepp för försök att på ett olagligt eller olämpligt sätt påverka någons tjänsteutövning eller beslut, ofta genom hot, mutor, trakasserier eller utpressning. Det kan även omfatta handlingar som inte är direkt brottsliga, men som ändå strider mot etik, god sed eller författning. Syftet är ofta att få en person att fatta andra beslut, ge ut information eller kringgå regler. Exempel på otillbörlig påverkan kan vara:

- Brottsliga handlingar: Olaga hot, våld, skadegörelse, mutbrott och utpressning.
- Icke-brottsliga men olämpliga metoder: Omfattande telefonkontakter, sociala påtryckningar, olovlig filmning och trakasserier.

Trakasserier

Trakasserier innebär kränkningar, hat, ofredanden eller antydningar som skapar obehag eller rädsla.

Korruption

Innebär att en person missbrukar sin maktposition för egen eller andras vinning. Det kan exempelvis handla om att påverka beslut i utbyte mot en förmån som pengar, gåvor, rabatter eller andra förmåner. En annan form av korruption är ett brott som kallas trolöshet mot huvudman. Detta innebär att någon missbrukar en förtroendeställning och detta missbruk innebär skada för huvudmannen. I korruptionsbrott räknas även "valrättsbrott/rösträttsbrott" som innebär att man otillbörligt försöker påverka någon vid omröstning eller val i ett allmänt ärende.

Mutbrott

Mutbrott uppstår när någon ger, utlovar eller tar emot en otillbörlig belöning för att påverka beslut. Det kan vara pengar, gåvor, rabatter, resor eller middagar.

Jäv

Jäv handlar om att en person deltar i ett beslut där denne har ett egenintresse, vilket riskerar att påverka objektiviteten. Att bortse från jäv kan skada både beslutets legitimitet och förtroendet för demokratin.

Ansvarsfördelning

Kommunens ansvar

Förtroendevalda är inte formellt anställda av Lilla Edets kommun och omfattas därmed inte av arbetsmiljölagstiftningen på samma sätt som kommunens anställda. Kommunen har dock ett aktuellt ansvar enligt 4 kap 18 a § i Kommunallagen (2017:725), med hänvisning till SFS 2025:374. Kommunen bidrar där med stöd och resurser för att förebygga och hantera situationer, samt åtgärder som rör otillåten och otillbörlig påverkan mot förtroendevalda.

Kommunens säkerhetsavdelning ansvarar för att:

- Finnas som en ledning- och stödfunktion, till de berörda som riktlinjen tillämpas för.
- Genomför riskbedömning och vidtar aktuella åtgärder som ledning- och stödfunktion.
- Följa upp av riktlinjen och tillhörande stödmaterial.
- Samverka med Polismyndigheten och andra aktörer vid behov.
- Uppmuntra till utbildning och kompetensutveckling i säkerhetsfrågor.
- Sammanställa incidenter från de berörda som riktlinjen tillämpas för.
- Säkerställa att denna riktlinje och hänvisade dokument är kända och följs av kommunens medarbetare och presidier.
- Systematiskt, eller vid behov, kalla till möten med syfte att arbeta förebyggande och för att skapa och bibehålla en god säkerhetskultur.
- Genomföra angivna utbildningar, se rubrik *utbildning*.

Kommunens sektorchefer och kommunchef ansvarar för att:

- Genomföra riskbedömningar för respektive presidie inför beredningar och eller andra sammankomster som kommunen är avsändare för och som kan påverka säkerheten utifrån politiska beslut och uppkomna incidenter. Därefter vidta nödvändiga åtgärder utifrån genomförd riskbedömning, se rubrik *riskbedömning*. Kommunchef ansvarar för kommunfullmäktiges presidie.
- Genomföra angivna utbildningar, se rubrik *utbildning*.

Polisens ansvar

Polisen ansvarar för att göra en bedömning utifrån varje polisanmälan, inklusive beslut om eventuella skyddsåtgärder för att skydda förtroendevalda vid misstanke om otillåten eller otillbörlig påverkan.

Partiets ansvar

Respektive parti i Lilla Edets kommun har huvudansvaret för säkerhetsfrågor som rör sina medlemmar. Partierna bör ha tydliga rutiner för hantering av otillåten och otillbörlig påverkan samt gör de rutiner kända för alla partimedlemmar.

Presidiets ansvar

Presidiet inom berörd nämnd samt kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i Lilla Edets kommun ansvarar för att:

- Säkerställa att denna riktlinje och hänvisade dokument är kända och följs av förtroendevalda.
- Vid behov genomföra riskbedömningar som kan påverka säkerheten utifrån politiska beslut och uppkomna incidenter samt vidta nödvändiga åtgärder utifrån riskbedömningen, se rubrik *riskbedömning*.
- Meddela säkerhetsavdelningen vid uppkomna incidenter för stöd och kartläggning.
- Genomföra angivna utbildningar, se rubrik *utbildning*.

Förtroendevaldas ansvar

Varje enskild förtroendevald i Lilla Edets kommun ansvarar för att:

- Bidra till ett respektfullt samtalsklimat i både offentliga forum, media och sociala medier.
- Till ordförande rapportera incidenter som kan påverka säkerheten hos presidiet i berörd nämnd samt kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.
- Uppdatera sig i relevanta metodstöd och utbildningar från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) eller andra aktörer, se *bilaga 1 - referenslista*.
- Ta del av information från kommunens hemsida, se *bilaga 1 - referenslista*.

Utbildning

I enlighet med riktlinjens ansvar, ska utbildning och metodstöd framtaget av SKR samt kommunens egna material genomföras. Materialet handlar om vikten av att vara riskmedveten och förbereda sig på risker och hur de kan förebyggas och hanteras:

- Trygg som förtroendevald, *se bilaga 1 - referenslista.*
- Trygghet för förtroendevalda – stöd, metoder och kunskap för att motverka hot, *se bilaga 1 – referenslista.*
- Hemsidan för Lilla Edets kommun, *se bilaga 1 - referenslista.*
- Säkerhetspolisen har tagit fram en handbok till förtroendevalda som innehåller förebyggande och skyddande åtgärder, *se bilaga 1 – referenslista.*

Riskbedömning

I enlighet med riktlinjens ansvar bör *Riskguiden* användas vid riskbedömningar för att få hjälp med förslag på åtgärder. Vid behov kan kommunens säkerhetsavdelning och andra myndigheter konsulteras för ytterligare stöd.

SKR har tagit fram en digital tjänst som heter *Riskguiden*, *se bilaga 1 - referenslista*, som stöd för att utföra en riskbedömning i ett förebyggande skede. Riskguiden är en beräkningsmodell som utifrån svaren i tre steg redovisar ett resultat utifrån risknivå, det vill säga hur låg, måttlig eller hög risk det finns för förtroendevalda att utsättas för hot, våld och hat. Efter genomförd riskbedömning ges ett färdigt resultat med förslagna åtgärder. Förslagna åtgärder kan vara av olika dignitet som kan kräva eget personligt ansvar och/eller åtgärder som kräver stöd för vidare skyddsåtgärder. Stöd för vidare skyddsåtgärder fås exempelvis via polisen eller kommunens säkerhetsavdelning.

Bilaga

Bilaga 1 - Referenslista

1. Utbildning: [Trygg som förtroendevald | SKR](#)
(SKR.se / Förebygg hat, hot och våld mot förtroendevalda / Trygghet för förtroendevalda – stöd, metoder och kunskap för att motverka hot och hat / Utbildningen Trygg som förtroendevald.)
2. Metodstöd: [Förebygg hat, hot och våld mot förtroendevalda - SKR](#)
(SKR.se / Förebygg hat, hot och våld mot förtroendevalda / Trygghet för förtroendevalda – stöd, metoder och kunskap för att motverka hot och hat.)
3. Lilla Edets kommuns hemsida: [Lilla Edets kommun - Lilla Edets kommun](#)
4. Säkerhetspolisens handbok för politiskt aktiva, [Personlig säkerhet - Säkerhetspolisen](#)
5. Riskguiden: [Riskguide för att förebygga konflikt](#)
(SKR.se / Förebygg hat, hot och våld mot förtroendevalda / Trygghet för förtroendevalda – stöd, metoder och kunskap för att motverka hot och hat / Riskguiden.)